

SOSIOLOGIA

Palauta jokaista kysymystä (1-3) kohden henkilötiedoilla varustettu vastauspaperi, vaikka et olisi vastannutkaan kysymykseen.

1. Miten yhteiskunnan, valtion ja kansakunnan käsitteet eroavat toisistaan ? (8 p.)
2. Mitä tarkoitetaan sosiaalisella liikkuvuudella ja miten sitä on tutkittu? (5 p.)
3. Esittele toiminnan arvosuuntauokset Max Weberin mukaan. (5 p.)

SOSIOLOGIAN ARVOSTELUPERUSTEET 2003

Seuraavassa esitetään sosiologian pääsykoekysymysten arvosteluperusteet. Kyseessä eivät ole "mallivastaukset", vaan näiden arvosteluperusteiden sisältämistä asioista voi rakentaa monella tavalla hyviä vastauksia.

1. Miten yhteiskunnan, valtion ja kansakunnan käsitteet eroavat toisistaan? (8 p.)

Kysymys koskee kolmen käsitteen keskinäisiä suhteita. Näin ollen runsaskaan käsitteiden määrittely ei voi korvata niiden erojen ja yhtäläisyyksien julkilausut-tua erittelyä. Olennaista hyvässä vastauksessa on käsitteiden välisten dynaamisten suhteiden pohdinta.

- perusajatus: moderni teollinen yhteiskunta ja valtio eivät sosiologisessa ajattelussa ole sama asia, "yhteiskuntaa" ei voida käyttää merkitsemään samaa kuin valtio, kuten arkipuheessa, jos yhteiskunta olisi sama kuin valtio, sen rakenne löytyisi lakikirjoista (0.75 p.).
 - yhteiskunta on laajempi ja abstraktimpi käsite kuin valtio, valtio voidaan nähdä myös yhteiskunnan "osana", yhteiskunnan käsitteen erittely eri teoriaperinteiden mukaan, erityisesti sopimusteoreettisista näkökulmista, alueellisuuden kautta lähtevä vaihtoehtoinen tarkastelutapa, joka sitoo yhteen paitsi yhteiskunnan ja valtion myös kansakunnan (1.75 p.).
 - valtio ristiriitaisten etujen, valtapyrkimysten, ideologioiden ja arvojen kohtauspaik-kana, ei voi itsestään selv ästi olettaa, että valtio edustaa koko yhteis-kuntaa ja kaikkien etuja, toisaalta valtiolla on kokonaisyhteiskunnallisia tehtäviä (1.5 p.).
 - valtiokehitys edellytyksenä "kansakunnan" synnylle, kansakuntien muodostumi-nen historiallisena prosessina, kansallisuusaatteen ja kansallisvaltion synnyn väliset yhteydet (1,75 p.).
 - yhteiskuntien kolme tyyppiä: esiagraarinen, agraarinen ja teollinen, jossa "keksi-tään" kansakunnat, joiden varaan rakennetaan kansallisvaltioiden järjestelmä, yhteiskunnan ja kansakunnan käsitteiden suhde monikansallisiin valtioihin (1,25 p.)
- Vastauksen kokonaisuuden tasapainoisuus, jäsentely ja tyyli, käsitteellinen täsmällisyys sekä virheellisten ja asiayhteyden kuulumattomien tietojen puuttuminen (1 p.).

2. Mitä tarkoitetaan sosiaalisella liikkuvuudella ja miten sitä on tutkittu? (5 p.)

- rooliteoreettinen näkemys liikkuvuudesta, saadut ja hankitut roolit (0.75)
- yhteiskunnan jäsenten siirtyminen kerrostumasta toiseen joko ylös tai alaspäin (0.75 p.)
- miten aihetta on tutkittu: sukupolvien välinen ammatillinen liikkuvuus (1 p.), tutkimusta konkretisoivat esimerkit ja pohdinta (0.5),

- ammattien sisäinen kehitys (1 p.), tutkimusta konkretisoivat esimerkit ja pohdinta (0.5)
- vastauksen jäsentely ja tyyli, käsitteellinen täsmällisyys sekä virheellisten ja asiayhteyteen kuulumattomien tietojen puuttuminen (0.5)

3. Esittele toiminnan arvosuuntaukset Max Weberin mukaan. (5 p.)

- traditionaalinen toiminta, luonnehdinta (1 p)
 - tunneperäinen toiminta, määrittely ja luonnehdinta (1 p.)
 - arvorationaalinen toiminta, määrittely ja luonnehdinta (1 p.)
 - päämäärarationaalinen toiminta, määrittely ja luonnehdinta sekä sen erityinen merkitys kapitalismin kannalta (1 .5)
- vastauksen jäsentely ja tyyli, käsitteellinen täsmällisyys sekä virheellisten ja asiayhteyteen kuulumattomien tietojen puuttuminen (0.5)